

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสรรพากร รายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยแบบจำลอง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเปรียบเทียบภายในกลุ่ม The Efficiency of Taxation in Provincial Revenue of The Northeast by Data Envelopment Analysis (DEA) Model

อัจฉราภรณ์ สอนพรม (Atcharaporn Sonprom)*

จินตนา สมสวัสดิ์ (Jintana Somswasdi)**

บทคัดย่อ

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยแบบจำลอง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเปรียบเทียบภายในกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา คือ การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเปรียบเทียบภายในกลุ่มหรือ DEA ซึ่งตัวแปรผลผลิต ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกำหนดให้งบประมาณรายจ่ายประจำปีได้แก่งบบุคลากร งบดำเนินงาน และงบลงทุนเป็นตัวแปรปัจจัยการผลิตที่จะวัดประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.886 มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง ค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1 มีจำนวน 15 จังหวัด และมี 5 จังหวัดที่มีค่าประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรน้อยกว่า 1 ซึ่งสาเหตุเกิดจากการใช้งบประมาณรายจ่าย

*นักศึกษาลัทธิศาสตร สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประจำปีมากขึ้นไป ซึ่งมีวิธีปรับปรุงประสิทธิภาพของกลุ่มจังหวัดที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 คือ การลดงบประมาณรายจ่ายประจำปีในการจัดเก็บภาษีอากร โดยการเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในการจัดเก็บภาษีอากรจากกลุ่มจังหวัดที่มีรายได้จากการจัดเก็บภาษีใกล้เคียงกันแต่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1 หรือมีประสิทธิภาพเต็มที่

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเปรียบเทียบภายในในกลุ่มประสิทธิภาพการผลิต ประสิทธิภาพทางเทคนิค ประสิทธิภาพต่อขนาด

Abstract

The purpose of this research were to evaluate the way to call tax from civil of Revenue Department in the North-Eastern part of Thailand and to suggest better way of calling tax by using Data Envelopment Analysis (DEA) to analyze information which had income of tax calling from revenue department in North-Eastern and the Annual Expenditure Budget (staff budget part, process budget part, and investment budget part). The result from the research showed that the average of calling tax from civil of North-Eastern was 0.886 and it was at high effective level too. Furthermore, there were 15 provinces which were equal 1 and there were 5 provinces which was not equal 1 in tax calling. The cause of unequal problem came from over using Annual Expenditure Budget so, the suggestion to improve unequal 1's provinces was to decrease using Annual Expenditure Budget by comparing Annual Expenditure Budget with nearby provinces which showed equal 1 when compared with the best effective provinces.

Keywords: DEAProductivity Efficiency, Technical Efficiency, Scale Efficiency

บทนำ

ประเทศไทยมีหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี เพื่อนำมาเป็นรายได้ในการบริหารประเทศประกอบด้วย 3 หน่วยงาน คือ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ซึ่งกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญในการจัดเก็บภาษีอากร โดยในแต่ละปีได้รับมอบหมายจัดเก็บรายได้จากภาษีอากรเป็นจำนวนสูงเกินกว่าร้อยละ 60 ของรายได้ทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นทุกปีตลอดมา ซึ่งร้อยละ 40 (กรมสรรพากร, 2556) เป็นผลการจัดเก็บจากภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) รองลงมาคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) ดังนั้นกรมสรรพากรจึงเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจจัดเก็บรายได้หลักให้แก่รัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศหรือเป็นผลจากการเคลื่อนย้ายทรัพยากรจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาลและสะท้อนกลับไปสู่ภาคประชาชนในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และมีความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน (วารสารนักบริหาร กรมสรรพากร, 2557)

ภารกิจหลักของกรมสรรพากร คือ จัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยภาษีทางตรง ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีทางอ้อม ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิตเฉพาะ ภาษีปิโตรเลียมและอากรแสตมป์ ตลอดจนเสนอแนะนโยบายจัดเก็บภาษีอากรและแก้ไขกฎหมายภาษีอากร เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในระดับสากลและเพื่อบรรเทาภาระภาษีของประชาชนและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ เพื่อสร้างโอกาสในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีอากร (วารสารนักบริหาร กรมสรรพากร, 2557) สำนักงานสรรพากรพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ คือ วางแผนปฏิบัติการและประเมินผล เพื่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรให้เป็นไปตามนโยบายแผนงานเป้าหมายของกรมสรรพากรและสำนักงานสรรพากรภาค รวมทั้งกำกับดูแลผู้เสียภาษีเป็นรายผู้ประกอบการ ตรวจสอบปฏิบัติการและตรวจสอบภาษีอากรสำหรับรายที่อยู่ในความรับผิดชอบ ดำเนินการเกี่ยวกับการเร่งรัดภาษีอากรค้าง และดำเนินคดีแก่ผู้เสียภาษี รวมทั้งตอบข้อหรือทางภาษีอากร กำกับ ติดตาม และควบคุมการปฏิบัติงานของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาในสังกัด พิจารณาคืนเงินภาษีอากร ปฏิบัติงานด้านกรรมวิธีภาษี ตลอดจนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากร (รายงานประจำปี 2556 กรมสรรพากร, 2557)

การบริหารจัดเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น นอกจากจะมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อให้ได้เม็ดเงินอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพื่อการพัฒนาประเทศแล้วยังมีเป้าหมายในการบริหารจัดการที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ การพยายามเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานภายในองค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการจัดเก็บภาษีของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านมา มีหลายจังหวัดที่มีการจัดเก็บภาษีในอัตราเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และบางจังหวัดมีการจัดเก็บภาษีในอัตราลดลงกว่าปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีและปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ (กรมสรรพากร, 2557) การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรนั้น จะใช้การหาประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยวิธีการวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม หรือ Data Envelopment Analysis (DEA) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดประสิทธิภาพการผลิต ถือเป็นวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติที่ไม่ต้องใช้พารามิเตอร์ เป็นวิธีการที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่มีปัจจัยการผลิตและผลผลิตหลายชนิด โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดสมมติฐาน รูปแบบสมการการผลิตและข้อมูลของปัจจัยการผลิตและผลผลิตที่ใช้ นั่นไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมากก็สามารถประมาณค่าได้ นอกจากนี้วิธีการดังกล่าวยังเป็นวิธีการที่สามารถวิเคราะห์ได้สะดวก รวดเร็ว และการวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้สามารถวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพของการใช้ปัจจัยการผลิต และยังหาสาเหตุของการด้อยประสิทธิภาพในปัจจุบันการผลิต ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรได้อีกด้วย จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวัดประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีศึกษา

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรมสรรพากรและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลการจัดเก็บภาษีอากรทุกประเภท ภาษีของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนนโยบายและแผนงานการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร ซึ่งศึกษาข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2554 - 2556

2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การกำหนดประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น อุดรธานี สุรินทร์ บุรีรัมย์ ชัยภูมิ กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ เลย หนองบัวลำภู หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร มหาสารคาม และบึงกาฬ ดังแสดงในตารางที่ 1 และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นข้อมูลปีงบประมาณ 2554 - 2556

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้วิธี Data Envelopment Analysis หรือ DEA โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คือ โปรแกรม DEA version 2.1 (อัศวพงศ์ อินทอง, 2547) การวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม (Data Envelopment Analysis : DEA) หมายถึง วิธีการประมาณค่าประสิทธิภาพการผลิตโดยเปรียบเทียบของแต่ละหน่วยการผลิต (Decision Making Unit : DMU) ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตหลายชนิด เพื่อผลิตผลผลิตหลายชนิดหรือเรียกว่าวิธีการวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพ ด้านการจัดเก็บภาษีอากรและด้านต้นทุน ซึ่งการทำงานของโปรแกรม DEAP มีแนวคิดจาก Linear Programming ในการทำงานกรณีการวัดประสิทธิภาพด้านผลผลิตนั้น สมชาย หาญหิรัญ (2548)

ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม (Data Envelopment Analysis : DEA) หมายถึง การวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดประสิทธิภาพของหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะในหน่วยงานหรือโครงการของภาครัฐบาล หรือหน่วยงานที่ไม่แสวงกำไร เนื่องจาก DEA สามารถทำการวัดประสิทธิภาพขององค์กร โดยการพิจารณาปัจจัยนำเข้า และผลผลิตที่เป็นตัวแปร เชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ได้หลายปัจจัยในคราวเดียวกัน ซึ่งทำให้สามารถวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และผลผลิตที่ได้ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งค่าประสิทธิภาพออกเป็น 4 ระดับ โดยใช้การแจกแจงช่วงของประสิทธิภาพเป็นเกณฑ์ในการแบ่งค่าประสิทธิภาพ (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์, 2539, ชนิดา วสันต์, 2557) ได้แก่

- ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับเต็มที่ ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1 หรือมีประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 100
- ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.8001 - 0.9999
- ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพ ด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.6001 - 0.8000
- ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.4001 - 0.6000

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนที่ 2 เป็นผลการวิเคราะห์ปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร โดยการลดงบประมาณรายจ่าย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เป็นดังนี้

ตัวแปรปัจจัยการผลิต (Input)

X_1 = งบประมาณ

X_2 = งบดำเนินงาน

X_3 = งบลงทุน

ตัวแปรผลผลิต (Output)

Y_1 = การจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัด
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (บาท/ปีงบประมาณ)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากร ของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พบว่า ประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับเต็มที่ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1 หรือมีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 100 มีจำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ขอนแก่น นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ชัยภูมิ ศรีสะเกษ เลย หนองบัวลำภู หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร มหาสารคาม บึงกาฬและอำนาจเจริญ คิดเป็นร้อยละ 75 ของจังหวัดทั้งหมด

รองลงมา คือ จังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.8001 - 0.9999 มีจำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 5 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.949 โดยจังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.6001 - 0.8000 มีจำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี กาฬสินธุ์และยโสธร คิดเป็นร้อยละ 15 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.725, 0.703 และ 0.755 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.4001 - 0.6000 มีจำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากร

พื้นที่อุดรธานี คิดเป็นร้อยละ 5 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.447 โดยประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.886 ซึ่งมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิต

ซึ่งจะแบ่งการวิเคราะห์ตามประสิทธิภาพในการจัดเก็บ คือ ประสิทธิภาพระดับสูงมาก ประสิทธิภาพระดับสูง และประสิทธิภาพระดับปานกลาง ผลดังนี้

2.1 การปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิต

เฉลี่ยของการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงมาก

พบว่า จังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.8001 - 0.9999 ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดที่มีค่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรไม่เท่ากับ 1 ดังนั้น หากจังหวัดกลุ่มนี้ต้องการให้มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีเท่ากับ 1 จะต้องทำการลดปัจจัยการผลิตหรืองบประมาณรายจ่ายประจำปีดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 2)

งบบุคลากร ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 137,520.00 บาท/ปีงบประมาณจากที่ใช้จริง 221,510.00 บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งน้อยลงจากที่ใช้จริง 83,990.00 บาท/ปีงบประมาณ ลดลงร้อยละ 37.92 จากงบประมาณที่ใช้จริง

งบดำเนินงานที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีอากร 3,545,437.33 บาท/ปีงบประมาณ มีความเหมาะสมในการดำเนินงานการจัดเก็บภาษีอากรเมื่อเทียบกับรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของจังหวัดที่ทำการจัดเก็บได้

งบลงทุน ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 787,000.00 บาท/ปีงบประมาณจากที่ใช้จริง 1,232,400.00 บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งน้อยลงจากที่ใช้จริง 445,400.00 บาท/ปีงบประมาณ ลดลงร้อยละ 36.14 จากงบประมาณที่ใช้จริง

หากมีการลดลงของปัจจัยการผลิตที่เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีดังกล่าวมาข้างต้น จะทำให้จังหวัดกลุ่มนี้มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1.000 หรือมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 100

2.1.1 การปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตเฉลี่ยของการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง พบว่า จังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.6001 - 0.8000 ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี สำนักงานสรรพากรพื้นที่กาฬสินธุ์ และยโสธร เป็นจังหวัดที่มีค่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรไม่เท่ากับ 1 ดังนั้น หากจังหวัดกลุ่มนี้ต้องการให้มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1 จะต้องทำการลดปัจจัยการผลิตหรืองบประมาณรายจ่ายประจำปีดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 3)

งบบุคลากร ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 865,623.33, 652,593.33 และ 137,486.67 บาท/ปีงบประมาณ ตามลำดับ จากที่ใช้จริง 865,623.33, 652,593.33 และ 223,706.67บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีรายได้ใกล้เคียงกันแต่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บเต็มที่มีการใช้งบบุคลากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานีและกาฬสินธุ์มีความเหมาะสมแล้ว จึงไม่มีการปรับลดลง แต่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ยโสธร มีการปรับลดลงซึ่งน้อยกว่างบบุที่ใช้จริง 86,220.00 บาท/ปีงบประมาณ โดยคิดเป็นร้อยละของงบที่ลดลงจากงบประมาณที่ใช้จริง 38.54

งบดำเนินงาน ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 4,220,604.00 1,310,366.67 และ 2,015,870.00 บาท/ปีงบประมาณ ตามลำดับ จากที่ใช้จริง 5,950,113.33 2,861,949.33 และ 2,015,870.00 บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีรายได้ใกล้เคียงกันแต่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บเต็มที่มีการใช้งบดำเนินงานของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ยโสธรมีความเหมาะสมแล้ว จึงไม่มีการปรับลดลง แต่สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานีและกาฬสินธุ์ มีการปรับลดลง ซึ่งน้อยลงจากที่ใช้จริง 1,729,509.33 และ 1,551,582.67 บาท/ปีงบประมาณ โดยคิดเป็นร้อยละของงบที่ลดลง 29.07 และ 54.21 จากงบประมาณที่ใช้จริง

งบลงทุน ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 1,232,400.00, 787,000.00 และ 874,666.67 บาท/ปีงบประมาณตามลำดับ จากที่ใช้จริง 1,232,400.00, 2,464,800.00 และ 1,232,400.00 บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีรายได้ใกล้เคียงกันแต่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บเต็มทีนั้น การใช้งบลงทุนของสำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานีมีความเหมาะสมแล้วจึงไม่มีการปรับลดงบลง แต่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กาฬสินธุ์และยโสธร มีการปรับลดงบลงซึ่งน้อยลงจากที่ใช้จริง 1,677,800.00 และ 357,733.33 บาท/ปีงบประมาณ โดยคิดเป็นร้อยละของงบที่ลดลง 68.07 และ 29.03 ตามลำดับ จากงบประมาณที่ใช้จริง หากมีการลดลงของปัจจัยการผลิตที่เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะทำให้จังหวัดกลุ่มนี้มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1.000 หรือมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 100

2.2 การปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตเฉลี่ยของการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า จังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.4001-0.6000 ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีค่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรไม่เท่ากับ 1 ดังนั้น หากจังหวัดกลุ่มนี้ต้องการให้มีประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษีเท่ากับ 1 จะต้องทำการลดปัจจัยการผลิตหรืองบประมาณรายจ่ายประจำปี ดังต่อไปนี้

งบบุคลากร ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 865,623.33 บาท/ปีงบประมาณ จากที่ใช้จริง 1,381,670.00 บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งน้อยลงจากที่ใช้จริง -516,046.67 บาท/ปีงบประมาณ ลดลงร้อยละ 37.35 จากงบประมาณที่ใช้จริง

งบดำเนินงานที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีอากร 10,154,816.00 บาท/ปีงบประมาณ มีความเหมาะสมในการดำเนินงานการจัดเก็บภาษีอากรเมื่อเทียบกับรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรของจังหวัดที่ทำการจัดเก็บได้

งบลงทุน ควรใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรเพียง 1,232,400.00 บาท/ปีงบประมาณ จากที่ใช้จริง 2,019,400.00 บาท/ปีงบประมาณ ซึ่งน้อยลงจากที่ใช้จริง 787,000.00 บาท/ปีงบประมาณ ลดลงร้อยละ 38.97 จากงบประมาณที่ใช้จริง

หากมีการลดลงของปัจจัยการผลิตที่เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะทำให้จังหวัดกลุ่มนี้มีประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1.000 หรือมีค่าประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 100

สรุปผลและอภิปรายผล

ประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับเต็มที่ ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรเท่ากับ 1 หรือ มีประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรร้อยละ 100 มีจำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ขอนแก่น นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ชัยภูมิ ศรีสะเกษ เลย หนองบัวลำภู หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร มหาสารคาม บึงกาฬ และอำนาจเจริญ คิดเป็นร้อยละ 75 ของจังหวัดทั้งหมด รองลงมา คือ จังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.8001–0.9999 มีจำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 5 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.949 โดยจังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.6001–0.8000 มีจำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี กาฬสินธุ์และยโสธร คิดเป็นร้อยละ 15 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.725, 0.703 และ 0.755 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ระหว่าง 0.4001 - 0.6000 มีจำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุดรธานี คิดเป็นร้อยละ 5 ของจังหวัดทั้งหมด ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.447 โดยประสิทธิภาพทางด้านการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.886 ซึ่งมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง การบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น นอกจากจะมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อให้ได้เม็ดเงินอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพื่อการพัฒนาประเทศ

แล้วยังมีเป้าหมายในการบริหารจัดการเก็บที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ การพยายามเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานภายในองค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น การลดต้นทุนหรืองบประมาณรายจ่ายประจำปีในการจัดเก็บภาษีอากรในแต่ละปีงบประมาณจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในแต่ละจังหวัดควรมีการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำให้การจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดแต่ละจังหวัดมีประสิทธิภาพสูงสุดและมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากรน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในกลุ่มจังหวัดที่มีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรเพิ่มมากขึ้นไปจนถึงระดับสูงขึ้นไป โดยกลุ่มจังหวัดดังกล่าว ควรศึกษาแนวทางในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีในการจัดเก็บภาษีจากกลุ่มจังหวัดที่มีรายได้จากการจัดเก็บภาษีใกล้เคียงกันแต่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีที่สูงกว่า เพื่อนำมาอ้างอิงและเปรียบเทียบหาแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีของจังหวัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีให้อยู่ในระดับเต็มที่ได้ และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาในภาคอื่นๆ ของประเทศ ในการศึกษารั้งต่อไป หากเป็นไปได้ควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ เพื่อให้ทราบถึงว่าการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดของทุกภาคของประเทศควรมีประสิทธิภาพที่เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (256). รายงานประจำปี 2556 . กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.
- กรมสรรพากร. (2557). ผลการจัดเก็บภาษีสรรพากรรายปี. ค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.rd.go.th/publish/310.0.html>
- ชนิดา วสันต์. (2557). ประสิทธิภาพด้านการจัดสรรการปลูกอ้อยของเกษตรกรในประเทศไทย. การศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และ Haimin wang. (2539).ผลกระทบของการใช้ปัจจัยการผลิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและประสิทธิภาพการผลิตที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 1, 70-83
- สมชาย หาญหิรัญ. (2548). แนวคิดและการวัดประสิทธิภาพการผลิตทางเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
- อัศวพงษ์ อ้นทอง. (2547). คู่มือการใช้โปรแกรม DEAP 2.1 สำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้วยวิธี Data envelopment analysis. [ม.ป.ท]: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพทางการจัดการเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสิทธิภาพทางการจัดเก็บภาษี	ระดับความมีประสิทธิภาพ	จำนวนจังหวัด	ร้อยละ
1.0000	เต็มที่	15	75
0.8001 – 0.9999	สูงมาก	1	5
0.6001 – 0.8000	สูง	3	15
0.4001 – 0.6000	ปานกลาง	1	5
ผลรวม		20	100

ตารางที่ 2 การปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตเฉลี่ยของการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงมาก

ตัวแปรปัจจัยการผลิต (งบประมาณรายจ่ายประจำปี)	สำนักงานสรรพากรพื้นที่ร้อยเอ็ด			
	งบประมาณที่ใช้จริง	งบประมาณส่วนเกิน	งบประมาณที่ควรใช้	ร้อยละของงบประมาณที่ลดลง
งบบุคลากร (บาท/ปีงบประมาณ)	221,510.00	-83,990.00	137,520.00	37.92
งบดำเนินงาน (บาท/ปีงบประมาณ)	3,545,437.33	0	3,545,437.33	0
งบลงทุน (บาท/ปีงบประมาณ)	1,232,400.00	-445,400.00	787,000.00	36.14

ตารางที่ 3 การปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตเฉลี่ยของการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง

ตัวแปรปัจจัยการผลิต (งบประมาณรายจ่าย ประจำปี)	สำนักงานสรรพากรพื้นที่								
	อุบลราชธานี			กาฬสินธุ์			ยโสธร		
ชื่องบประมาณ	งบบุคลากร	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบบุคลากร	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบบุคลากร	งบดำเนินงาน	งบลงทุน
งบที่แท้จริง	865,623.33	5,950,113.33	1,232,400.00	652,593.33	2,861,949.33	2,464,800.00	223,706.67	2,015,870.00	1,232,400.00
งบส่วนเกิน	0.00	1,729,509.33	0.00	0.00	1,551,582.67	1,677,800.00	86,220.00	0.00	357,733.33
งบที่ควรใช้	865,623.33	4,220,604.00	1,232,400.00	652,593.33	1,310,366.67	787,000.00	137,486.67	2,015,870.00	874,666.67
ร้อยละของงบประมาณ ที่ลดลง	0.00	29.07	0.00	0.00	54.21	68.07	38.54	0.00	29.03

ตารางที่ 4 การปรับปรุงประสิทธิภาพโดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตเฉลี่ยของการจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ตัวแปรปัจจัยการผลิต (งบประมาณรายจ่ายประจำปี)	สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุดรธานี			
	งบประมาณ ที่ใช้จริง	งบประมาณ ส่วนเกิน	งบประมาณ ที่ควรใช้	ร้อยละของ งบประมาณ ที่ลดลง
งบบุคลากร (บาท/ปีงบประมาณ)	1,381,670.00	-516,046.67	865,623.33	37.35
งบดำเนินงาน (บาท/ปีงบประมาณ)	10,154,816.00	0.00	10,154,816.00	0.00
งบลงทุน (บาท/ปีงบประมาณ)	2,019,400.00	-787,000.00	1,232,400.00	38.97